

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/170/2019
Identifikačné číslo spisu: 1207203362
Dátum vydania rozhodnutia: 28.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1207203362.6

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. T., bývajúceho v R., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Ivan Syrový, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Kadnárova č. 83, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska č. 71, o zaplatenie nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 23C/200/2007, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. októbra 2018 sp. zn. 8Co/189/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. marca 2011 č. k. 23C/200/2007-362 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 165.969,59 eur a náhradu trov konania v sume 10.231,09 eur. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca sa domáhal proti žalovanej zaplatenia sumy 48.404,79 eur titulom náhrady škody a sumy 165.969,59 eur titulom nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup policajných orgánov. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že uznesením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Sekcie justičnej polície PZ, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti z 27. augusta 2003 č. ČVS: E. bolo začaté trestné stíhanie voči žalobcovi z trestného činu nepriamej korupcie a následne uznesením Okresného súdu Bratislava II z 29. augusta 2003 č. 2Nt/1662/03 bol obvinený - žalobca vzatý do väzby, ktorá začala dňa 27. augusta 2003 a skončila dňa 8. októbra 2003, pričom Krajský súd v Bratislave uznesením z 8. októbra 2003 č. 7Tpo/134/2003 rozhodnutie o vzatí do väzby zrušil z dôvodu, že na vzatie do väzby chýbalo splnenie materiálnej podmienky podľa § 67 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku. V konečnom dôsledku bol žalobca oslobodený spod obžaloby. Na základe vykonaného dokazovania rozhodol okresný súd prvým rozsudkom tak, že návrhu žalobcu vyhovel v celkovej sume 5.168.591 Sk, t. j. v časti čiastočnej náhrady škody v sume 168.591 Sk a v časti nemajetkovej ujmy v sume 5.000.000 Sk a vo zvyšku návrh zamietol. V odvolacom konaní bol tento

rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej - vyhovujúcej časti priznanej nemajetkovej ujmy zrušený a vrátený na ďalšie konanie, pretože súd prvej inštancie nezdôvodnil výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, v dôsledku čoho bol jeho rozsudok v tejto časti nepreskúmateľný. V ďalšom konaní sa preto súd prvej inštancie zamerlal len na dôvody výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pričom vychádzal zo závažnosti vzniknutej nemajetkovej ujmy, ktorú posudzoval z hľadiska jej intenzity, rozsahu, ako aj dĺžky trvania a z ďalšieho kritéria, ktorým sú okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti žalobcu došlo. Uviedol, že samotné konštatovanie porušenia práva nie je v prípade žalobcu dostatočným zadost'učinením, nakoľko bola v značnej miere znížená dôstojnosť jeho osoby, jeho vážnosť v spoločnosti, keď je nesporné, že bol osobou verejne známou. Poukázal na to, že žalobca sa stal obeťou protizákonného a protiústavného konania orgánov činných v trestnom konaní. Dospel k záveru, že vzatím do väzby a následne vedeným trestným konaním v období vyše dvoch rokov utrpela občianska česť žalobcu vzhľadom na to, že vyše 16 rokov pracoval v justícii, bola znížená jeho ľudská dôstojnosť a bolo poškodené jeho dobré meno nielen ako advokáta, ale aj ako občana. To, že žalobca bol vystavený nezákonnému vyšetrovaniu a používaniu nezákonných praktík policajnými orgánmi, sa prejavilo na jeho osobnosti, utrpela jeho občianska česť a ľudská dôstojnosť, čo malo dopad na zdravotný stav žalobcu, pretože žil pod neustálym stresom, v napätí a strachu, čo sa tiež úzko dotýkalo aj jeho rodiny. Uplatnenú výšku nemajetkovej ujmy v sume 165.969,59 eur (5.000.000 Sk) považoval preto súd prvej inštancie za účinný prostriedok na zmiernenie a vyváženie následkov uvedeného zásahu a v tejto časti preto návrhu v celom rozsahu vyhovel. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 23. októbra 2018 sp. zn. 8Co/189/2017 na odvolanie žalovanej napadnutý rozsudok okresného súdu v časti náhrady nemajetkovej ujmy zmenil, tak že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 16.890 eur a vo zvyšku žalobu zamietol. Odvolací súd opätovne preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, v intenciách pokynov a záverov dovolacieho súdu uvedených v jeho uznesení z 25. mája 2017 sp. zn. 2 Cdo 95/2016, a vec prejednal na odvolacom pojednávaní v zmysle § 385 ods. 1 CSP, na ktorom umožnil stranám vyjadriť sa k prípadnej aplikácii ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka a zopakoval vykonané dokazovanie súdom prvej inštancie v potrebnom rozsahu. Uviedol, že pokiaľ ide o právny základ odškodnenia nemajetkovej ujmy žalobcu vzniknutej väzbou, túto odvolací súd priznal na základe čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na tento článok nadväzujúcu ustálenú súdnu prax (judikát uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 13/2009). Pokiaľ išlo o odškodnenie ujmy za trestné stíhanie uviedol, že toto má svoj základ v čl. 46 ods. 3 Ústavy SR a čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv tak, ako konštatoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „ústavný súd“) vo svojom náleze sp. zn. III. ÚS 754/2016, v ktorom sa vyjadril aj k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 37/2012; na ktoré odvolací súd odkázal dovolací súd v jeho zrušujúcom rozhodnutí v bode 34. odôvodnenia; a to tak, že z tohto rozhodnutia najvyššieho súdu nevyplýva právny názor, že by bolo priznanie náhrady nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania poškodenému vylúčené. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd analogicky aplikoval kritériá, ktoré ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka stanovuje pre odškodňovanie nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv, a to pri absencii konkrétnej právnej úpravy týchto kritérií v zákone č. 58/1969 Zb. Vzhľadom na to, že v období po vydaní pôvodných rozhodnutí v danej veci odvolacím súdom, došlo k posunu v rozhodovacej činnosti súdov, odvolací súd na rozdiel od svojich predchádzajúcich rozhodnutí považoval za potrebné dôsledne rozlišovať odškodnenie ujmy vzniknutej väzbou a odškodnenie ujmy vzniknutej trestným stíhaním. V danom prípade u žalobcu mala väzba za následok náhle a násilné pretrhnutie väzieb žalobcu s rodinou, jeho vytrhnutie z pracovného života, zamedzenie jeho styku s vonkajším prostredím, a to najprísnejším režimom kolúznej väzby, a všetko toto malo nepriaznivý vplyv na psychiku žalobcu, čo potvrdila aj svedkyňa D.. K argumentácii žalovanej poukazuje odvolací súd na to, že priznaná výška odškodnenia nemajetkovej ujmy za väzbu nedosahuje ani výšku nemajetkovej ujmy priznávanú rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva ako odškodňovanie pri porušení čl. 5 Dohovoru v súvislosti s obmedzením osobnej slobody, na ktoré rozhodnutia žalovaná poukazovala v konaní v rámci svojej argumentácie. Pokiaľ ide o odškodnenie nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, odvolací súd prihliadol na to, že žalobca bol vyše dvoch rokov vystavený strachu o budúcnosť v súvislosti s hrozbou uloženia nepodmienečného trestu odňatia slobody až na tri roky, išlo o osobu bezúhonnú, advokáta, ktorý bol

trestne stíhaný za závažný trestný čin v súvislosti s výkonom jeho povolania, s čím bol nepochybne spojený strach žalobcu o jeho ďalšie pracovné uplatnenie a tým aj o jeho živobytie v dôsledku úbytku klientov. Nebolo možné však prihliadnuť na ekonomický dopad straty klientov, keďže tento sa prejavil v ušlom zisku a taktiež nebolo preukázané, že by žalobca úplne stratil možnosť ďalšej advokátskej činnosti. Ďalej odvolací súd prihliadol na to, že zo strany polície išlo o hrubý exces v súvislosti so začatím trestného stíhania, ako na to správne poukázal aj súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia pri svojich úvahách ohľadne priznanej výšky nemajetkovej ujmy. Všetky tieto skutočnosti, v spojení so širokou publicitou prípadu, mali za následok závažný zásah do ľudskej dôstojnosti, cti, vážnosti a dôveryhodnosti žalobcu v jeho profesionálnom živote. Bolo tiež potrebné vziať na zreteľ, že oslobodenie žalobcu spod obžaloby už nebolo medializované, že žalobca skutočne predmetnú finančnú čiastku prevzal, avšak konal v dobrej viere, že tento obnos bude použitý ako odmena právneho zastúpenia pri zmene formy zastúpenia z ex offio na zastupovanie podľa plnej moci s tým, že pokiaľ uviedol, že zájde za prokurátorom a sudcom, toto nebolo myslené vážne a bolo to vyslovené len v záujme upokojenia nešťastnej a značne rozrušenej matky obvineného E. L.. Po zopakovaní dokazovania odvolací súd rovnako zotrval na svojom závere, že nebola preukázaná ujma v oblasti rodinného života takej intenzity a rozsahu, ktorá by odôvodňovala priznanie požadovanej peňažnej náhrady. Následky u žalobcu sa v tomto smere prejavili v narušení dôvery a v odcudzení v rámci partnerského života. Nebola preukázaná ani príčinná súvislosť medzi nezákonnými rozhodnutiami a rozpadom partnerského vzťahu žalobcu s družkou a ani závažný dopad väzby a trestného stíhania na kvalitu vzťahov žalobcu s najbližšími rodinnými príslušníkmi. Uviedol, že pri trestnom stíhaní ide o menej závažný zásah do osobnostných práv, a preto odvolací súd znížil sumu 900 eur mesačne o jednu polovicu, t. j. na 450 eur mesačne a vzhľadom na špecifické okolnosti daného prípadu, a to hrubý exces zo strany policajných orgánov, ako aj s prihliadnutím na osobu žalobcu (advokáta stíhaného v súvislosti s výkonom advokácie), sumu 450 eur mesačne zvýšil o 1/3, teda o 150 eur a za jeden mesiac priznal sumu 600 eur, čo za 26 mesiacov trestného stíhania predstavuje sumu 15.600 eur. Z hľadiska proporcionality pri určovaní výšky odškodnenia nemajetkovej ujmy možno zákon č. 215/2006 Z.z. použiť len podporne, keďže citovaný nález ústavného súdu sa vyjadril aj k tejto otázke tak, že je nenáležité limitovať výšku náhrady porovnávaním výšky odškodňovania iných zákonom stanovených prípadov, ako sú odškodnenia bolesti, SSÚ a obetí trestných činov. Odvolací súd preto oproti pôvodným rozhodnutiam zmenil sumu priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy rozdelením ju na odškodnenie za nemajetkovú ujmu vzniknutú väzbou a trestným stíhaním a priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v celkovej sume 16.890 eur, aby bola dostatočne preskúmateľná vzhľadom na odvolaciemu súdu opakovane dovolacím súdom vytýkanú nepreskúmateľnosť jeho predchádzajúcich rozhodnutí. Celková priznaná výška odškodnenia nemajetkovej ujmy je podľa názoru odvolacieho súdu dostatočná na vyváženie, resp. zmiernenie následkov ujmy vzniknutej žalobcovi nezákonným trestným stíhaním a väzbou, nevymyká sa z medzí predstáv spravodlivosti a slušnosti a zohľadňuje aj fakt, že žalobcovi sa nedostalo primeraného zadosťučinenia v inej ako peňažnej forme, a vzhľadom na značný odstup času, na jej reparovanie už nie je postačujúce len samotné konštatovanie porušenia práva. Žalobcovi záverom priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalovaná. Prípustnosť dovolania odôvodnila právne ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením napáda posúdenie primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe. Podľa jej názoru odvolací súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy bez zohľadnenia platných a účinných vnútroštátnych právnych predpisov, súdnej praxe, relevantných rozhodnutí ESLP, ako aj bez zohľadnenia zásady spravodlivého zadosťučinenia. Žalobcovi bola priznaná za trestné stíhanie (ako menej závažný zásah) neprímeraná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 15.600 eur, ktorá je viac ako 10 - násobne vyššia ako výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za vykonanú väzbu vo výške 1.290 eur. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla od rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, z 13. júla 2017 sp. zn. 3 Cdo 17/2017, z 30. septembra 2013, sp. zn. 6 MCdo 15/2012 a od rozhodnutia z 31. júla 2018 sp. zn. 2 Cdo 112/ 2017. Uviedla, že celková priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo svojej celkovej výške 16.890 eur presahuje aj maximálnu možnú výšku priznávanú obetiam násilných trestných činov. Zároveň žiadala odklad

vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. V zmysle uvedeného navrhol zrušiť rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým žalovaná bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 16.890 eur a vo výroku, ktorým priznal žalobcovi náhradu trov konania v celom rozsahu a vrátiť ho odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že zo strany krajského súdu nedošlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci, ktoré by zakladalo prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, a preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol a žalovanú zaviazal k náhrade trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nutné odmietnuť.

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (por. napr. sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

14. V preskúmvanej veci žalovaná odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

15. V zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

16. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, o d vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (por. sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

17. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

18. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a v o Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

19. Dovolateľka zákona zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku (posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy po nevyhnutnom zohľadnení jednak iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie, jednak judikatúry ESLP), pri riešení ktorej sa odvolací súd - podľa jej názoru - odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu; v dovolaní označila rozhodnutia dovolacieho súdu predstavujúce pri rozhodovaní o tejto otázke jeho ustálenú rozhodovaciu prax. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

20. Dovolateľka videla odklon pri riešení uvedenej otázky od viacerých rozhodnutí dovolacieho súdu, ktorým jedným z nich je rozhodnutie z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dovolací súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Predmetným zrušujúcim rozhodnutím ale nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť, a teda je zrejmé, že sa v uvedenom konaní neriešila otázka primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

21. Dovolateľka videla odklon odvolacieho súdu aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. júla 2018 sp. zn. 2 Cdo 112/ 2017, v ktorom poukázala na konštatovanie, že odvolací súd v uvedenom konaní nevysvetlil, na základe čoho sa odklonil od judikatúry dovolacieho súdu sp. zn. 6 Cdo 37/2012, keď bez vysvetlenia opomenul pre stranu sporu priaznivú judikatúru, z čoho je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že predmetná argumentácia žalovanej v tomto smere nerieši otázku neprimeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

22. Najvyšší súd v nasledujúcom namietanom rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého, v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. K čomu dovolací súd uvádza, že v uvedenom rozhodnutí nebol vyslovený záväzný právny názor a preto nedošlo k odklonu v zmysle uvedenej dovolacej vady § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

23. Z dovolateľkou nasledujúcich označených rozhodnutí dovolacieho súdu, od ktorých sa podľa jej názoru mal odvolací súd pri riešení vyššie uvedenej právnej otázky odkloniť, je označené aj rozhodnutie z 13. júla 2017 sp. zn. 3 Cdo 17/2017, ktoré ale nesúvisí s predmetnou právnou otázkou, pretože rieši problematiku neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

24. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, z ktorého vyplývalo, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, čo predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike.

25. K uvedenému dovolací súd uvádza, že nezákonný postup a nezákonné rozhodnutie, za ktoré zodpovedá štát sa v predmetnom spore uskutočnil ešte v roku 2003, za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., ktorý žiadne obmedzenia náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nepoznal (viď nález ústavného súdu III. ÚS 754/2016). Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

26. Dovolací súd v zmysle vyššie uvedeného poukazuje na rozhodnutie z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009, pri riešení otázky odškodnenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESEP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

27. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 najvyšší súd navyše konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

28. Dovolací súd zároveň poukazuje na vyššie uvedený nález ústavného súdu z 24. januára 2017 III. ÚS 754/2016, kde bolo konštatované, že samotná právna úprava zákona č. 58/1969 Zb. výslovne nestanovuje kritériá na určenie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V súčasnosti tieto kritériá napríklad (nie taxatívne) určuje § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. (ktorý sa stal súčasťou právneho poriadku 1. januára 2009). Podľa dnes účinného znenia tohto ustanovenia sa výška nemajetkovej ujmy v peniazoch určuje s prihliadnutím na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje; závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo; závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote a závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. S účinnosťou od 1. januára 2013 bolo zákonom č. 412/2012 Z.z., ktorým sa mení zákon č. 514/2003 Z.z., doplnené ustanovenie § 17 ods. 4 limitujúce hornú hranicu výšky náhrady nemajetkovej ujmy, podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na to, že kritériá ustanovené v § 17 ods. 3 zákone č. 514/2003 Z.z. a že limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemožno aplikovať na prípady, keď (nezákonné) uznesenie o začatí trestného stíhania bolo vydané pred dňom nadobudnutia ich účinnosti (t. j. vo vzťahu k § 17 ods. 3 pred 1. januárom 2009 a vo vzťahu k § 17 ods. 4 pred 1. januárom 2013), všeobecné súdy týmito viazané neboli, a preto bolo vecou všeobecných súdov, aby z právneho poriadku vymedzili kritériá, podľa ktorých posúdia výšku náhrady nemajetkovej ujmy na základe výsledkov vykonaného dokazovania.

29. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo veci sa vzťahovala nielen na väzbu, ale aj na samotné trestné

stíhanie. To znamená, že primeranosť jej výšky je potrebné posudzovať nielen s ohľadom na to, že ňou bola odškodnená väzba, ale aj vedenie trestného stíhania žalobcu. Zatiaľ čo vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy za väzbu súdna prax vytvorila postupne stabilizujúce sa kritériá určenia jej výšky (povaha trestnej veci, dĺžka a časové okolnosti väzby, preukázaný dopad väzby do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti, za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigované všeobecnými princípmi spravodlivosti), vo vzťahu k rozhodovaniu o výške náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie (pokiaľ bolo začaté za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.) takéto kritériá stabilizované súdnou praxou neboli.

30. Podľa názoru ústavného súdu v týchto prípadoch je potrebné zohľadniť medzi takýmito kritériami jednak povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania a predovšetkým dopady trestného stíhania do osobnostnej sféry poškodeného osoby (následky v osobnostnej sfére poškodeného), ako aj okolnosti, za ktorých k nemajetkovej ujme došlo. Za pomoci týchto kritérií ustálená výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí však súčasne najmä zodpovedať všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti a slušnosti (obdobne rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2813/2011 z 27. júna 2012). Inak povedané, určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu v súlade s požiadavkou spravodlivosti (najvyšší súd rozsudok sp. zn. 7 Cdo 145/2011 z 12. decembra 2012).

31. Ústavný súd bol toho názoru, že stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac trvania väzby alebo vedenia trestného stíhania vopred pre všetky prípady nie je možné, pretože primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu, ktorých rozmanitosť nemožno vopred postihnúť. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či Európskeho súdu pre ľudské práva, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste.

32. Dovolací súd v zmysle uvedeného preto považuje za potrebné poznamenať, že aj keď nárok žalobcu na odškodnenie väzby v prejednávanej veci vznikol na základe zákona č. 58/1969 Zb., v zmysle judikatúry najvyššieho súdu mu ako poškodenému patrí nielen nárok na náhradu materiálnej škody podľa tohto zákona, ale aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (R 13/2009). Dohovor výšku tejto náhrady nelimituje maximálnou prípustnou hornou hranicou, ale jej konkrétne vyjadrenie (určenie) ponecháva na úvahe súdu tak, aby spĺňala svoje predpokladané funkcie. Táto úvaha však nemôže byť svojvoľná, ale musí vychádzať z predvídateľných kritérií a tiež musí zohľadňovať iné právne predpisy upravujúce obdobnú problematiku a relevantné súdne rozhodnutia, aby odškodnenia za iné, vážnejšie ujmy za zásahy do iných základných práv a slobôd neboli v porovnaní s ňou bagatelizované (por. sp. zn. 4 Cdo80/2019).

33. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd preto v zmysle uvedeného správne analogicky aplikoval kritériá, ktoré ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka stanovuje pre odškodňovanie nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv, a to pri absencii konkrétnej právnej úpravy týchto kritérií v zákone č. 58/1969 Zb. Použitie týchto kritérií je v súlade so závermi vyplývajúcimi z nálezu ústavného súdu, v ktorom konštatoval, že je vecou všeobecných súdov, aby z právneho poriadku vyvodili kritériá pre posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

34. Skutočnosť, že žalovaná sa s vyčíslením primeranej výšky náhrady odvolacím súdom nestotožňuje a považuje ju za nadhodnotenú, sama osebe nemôže byť spôsobilá založiť prípustnosť jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ak odvolací súd pri jej zisťovaní vychádzal z uvedených kritérií, zafinovaných ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Sama polemika dovolateľky s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uvedená dovolacia námietka preto nemôže byť relevantná pre prípustnosť dovolania v zmysle tohto ustanovenia.

35. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

36. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.